

OBRAZLOŽENJE
MAKROEKONOMSKIH POKAZATELJA
U PRVOM POLUGODIŠTU 2016. GODINE

MAKROEKONOMSKA KRETANJA U PRVOM POLUGODIŠTU 2016. GODINE

Nakon zaustavljanja šestogodišnjeg negativnog trenda gospodarske aktivnosti u 2015., u prvoj polovici 2016. godine nastavljena su pozitivna kretanja u domaćem gospodarstvu. U prvom tromjesečju 2016. ostvaren je međugodišnji rast bruto domaćeg proizvoda od 2,7%, dok prva procjena za drugo tromjesečje ukazuje na blago ubrzanje rasta gospodarske aktivnosti na 2,8%. Oporavak gospodarske aktivnosti tijekom 2016. povoljno je djelovao na kretanja na tržištu rada. U prvoj polovici 2016. došlo je do jačanja deflatorskih pritisaka u usporedbi s godinom ranije, prvenstveno uslijed pada cijena energije. Tečaj kune prema euru je u prvoj polovici godine bio stabilan, dok je, unatoč i dalje visokoj likvidnosti financijskog sustava, kreditna aktivnost banaka ostala potisnuta.

Tablica 1. Osnovni makroekonomski pokazatelji Republike Hrvatske

	2016.						2016.		2016.
	I	II	III	IV	V	VI	I - III	IV - VI	I - VI
Bruto domaći proizvod, % godišnja promjena, realno*	-	-	-	-	-	-	2,7	2,8	2,7
Indeks potrošačkih cijena, % godišnja promjena	-0,8	-1,4	-1,7	-1,7	-1,8	-1,6	-1,3	-1,7	-1,5
Industrijska proizvodnja, % godišnja promjena	9,4	4,7	6,9	5,0	1,6	4,1	6,9	3,5	5,2
Promet od trgovine na malo, % godišnja promjena, realno	2,9	3,2	3,5	3,2	3,9	2,8	3,2	3,3	3,3
Indeks građevinskih radova, % godišnja promjena	1,3	8,4	3,2	1,0	3,3	1,5	3,4	4,6	3,0
Broj noćenja turista, % godišnja promjena	9,5	16,1	25,5	-4,2	7,3	2,5	18,9	3,0	4,4
Stopa registrirane nezaposlenosti, %*	17,9	17,8	17,2	15,9	14,4	13,6	17,6	14,6	16,1
Izvoz roba, % godišnja promjena (HRK)*	3,5	5,7	2,9	-1,3	11,0	-3,1	4,0	2,0	3,0
Uvoz roba, % godišnja promjena (HRK)*	10,3	5,2	-1,5	4,4	7,3	-4,3	3,9	2,4	3,1
Prosječan tečaj HRK/EUR	7,65	7,64	7,57	7,49	7,49	7,51	7,62	7,50	7,56
Inozemni dug, milijuni EUR	45.308	44.499	44.295	44.369	-	-	44.295	-	-
Ukupni krediti, % godišnja promjena	-4,4	-5,6	-5,7	-5,3	-5,3	-4,8	-5,7	-4,8	-4,8

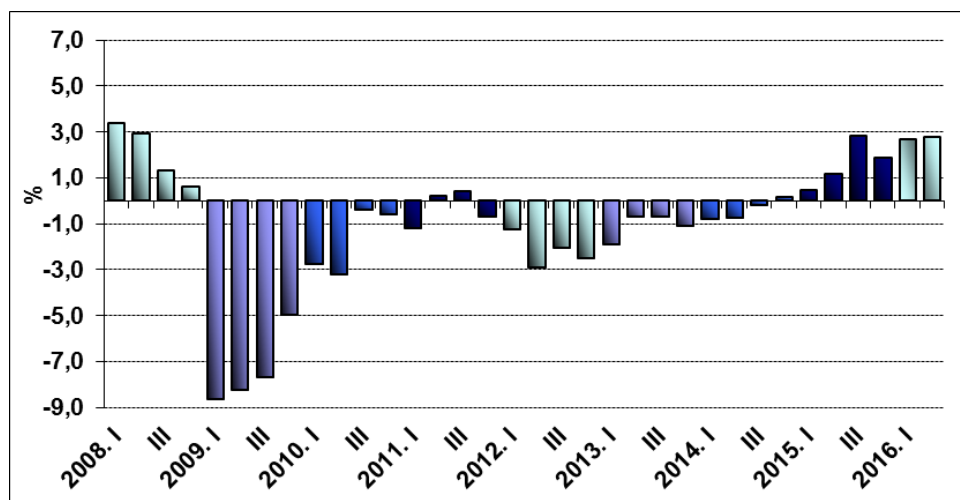
* Privremeni podaci.

Izvor: Državni zavod za statistiku, Hrvatska narodna banka

U prvom tromjesečju 2016. bruto domaći proizvod (BDP) je ostvario realni rast od 2,7% u usporedbi s istim razdobljem 2015. Domaća potražnja dala je pozitivan doprinos povećanju BDP-a, prvenstveno potaknuta potrošnjom kućanstava, dok je neto inozemna potražnja zabilježila blago negativan doprinos. Gledajući pojedinačno, najveći pozitivan doprinos rastu BDP-a u prvom tromjesečju, u iznosu od 2,6 postotnih bodova, došao je od izvoza roba i usluga, koji je realno povećan 7,1%. Pritom je rastu ukupnog izvoza više pridonio izvoz roba koji je zabilježio realni rast od 9,4%, dok je izvoz usluga povećan 4,6%. Slijedi potrošnja kućanstava s doprinosom od 1,9 postotnih bodova, koja je realno povećana 3,1%. Bruto investicije u fiksni kapital zabilježile su realni rast od 4,3% u prvom tromjesečju 2016., što je rezultiralo njihovim pozitivnim doprinosom od 0,8 postotnih bodova. Državna potrošnja zabilježila je realni rast od 0,6%, pridonijevši sa 0,1 postotnim bodom promjeni BDP-a. Negativan doprinos promjeni BDP-a, u iznosu od -2,9 postotnih bodova, došao je od uvoza roba i usluga koji je realno povećan 6,1% u prvom tromjesečju 2016.

Obračun BDP-a s proizvodne strane pokazuje da je u prvom tromjesečju 2016. realnom rastu bruto dodane vrijednosti od 2,7% najviše pridonio (sa +1,4 postotna boda) realni rast bruto dodane vrijednosti u industriji (od 6,3%) te trgovini na veliko i na malo, prijevozu i skladištenju, smještaju, pripremi i usluživanju hrane (doprinos od +0,8 postotnih bodova, odnosno rast od 4,8%). Osim toga, nakon sedam godina, blagi pozitivan doprinos rastu (od +0,2 postotna boda) došao je i od građevinarstva čija je bruto dodana vrijednost zabilježila realni rast od 3,1%.

Grafikon 1. Realni međugodišnji rast bruto domaćeg proizvoda

Izvor: Državni zavod za statistiku

Prva procjena pokazuje da je realni međugodišnji rast BDP-a iznosio 2,8% u drugom tromjesečju 2016. Najznačajniji pozitivan doprinos rastu BDP-a u drugom tromjesečju došao je od rasta izvoza roba i usluga, potrošnje kućanstava te bruto investicija u fiksni kapital.

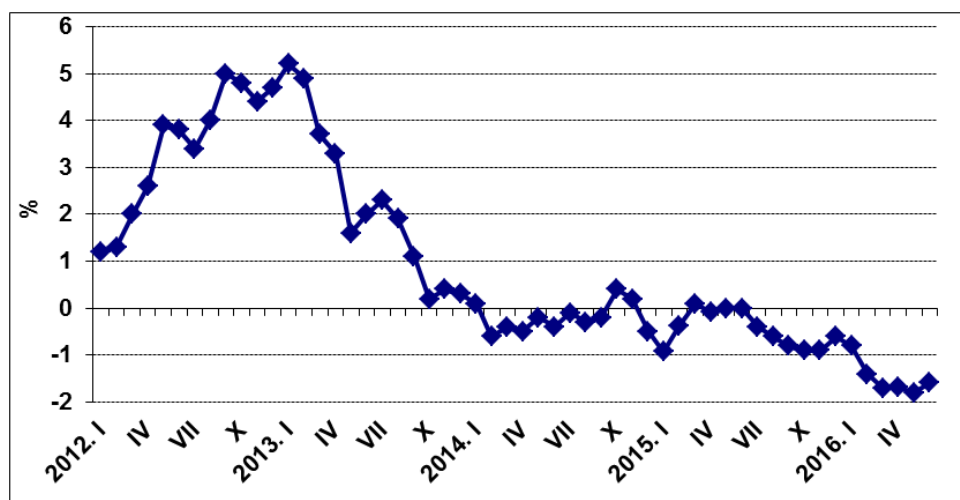
Tijekom 2016. godine nastavila su se pozitivna kretanja na tržištu rada. Podaci ankete o radnoj snazi ukazuju na međugodišnji rast zaposlenosti od 0,7% u prvom tromjesečju 2016., dok podaci o broju osiguranika Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje (HZMO), pokazuju rast od 1,8% u prvoj polovici 2016. u odnosu na isto razdoblje 2015¹. Prosječan broj registriranih nezaposlenih kod Hrvatskog zavoda za zapošljavanje (HZZ) u prvih šest mjeseci 2016. godine iznosio je 260.913, što je smanjenje od 13,5% u usporedbi s istim razdobljem 2015. Prosječna administrativna stopa nezaposlenosti iznosila je 16,1% u prvih šest mjeseci 2016. te je bila za 1,9 postotnih bodova niža na međugodišnjoj razini. Anketna stopa nezaposlenosti iznosila je 15,4% u prvom tromjesečju 2016., što je smanjenje od 2,7 postotnih bodova u odnosu na isto razdoblje 2015.

Prosječna mjesečna neto plaća iznosila je 5.674 HRK u prvih šest mjeseci 2016. godine, dok je prosječna mjesečna bruto plaća iznosila 7.751 HRK. Nominalni međugodišnji rast neto plaće u prvoj polovici godine je iznosio 1,6%, a realni rast 3,1%, dok je prosječna mjesečna bruto plaća nominalno povećana 2,0%, a realno 3,6% na međugodišnjoj razini.

U prvoj polovici 2016. godine ojačali su deflatorni pritisci u domaćem gospodarstvu u usporedbi s godinom ranije. Stopa inflacije mjerena indeksom potrošačkih cijena iznosila je -1,5% u prvih šest mjeseci ove godine. Najveći doprinos smanjenju cijena došao je od cijena goriva i maziva za osobna prijevozna sredstva (-0,6 postotnih bodova), koje su smanjene 10,1% na međugodišnjoj razini, što je posljedica znatnog smanjenja cijena sirove nafte na svjetskom tržištu. Osim toga, u smjeru smanjenja cijena djelovao je i pad cijene plina od 14,1% (cijena plina za kućanstva smanjena je odlukom Vlade od travnja ove godine), mesa (-3,2%) te mlijeka, sira i jaja (-4,3%). Ukoliko se iz indeksa potrošačkih cijena isključe komponente energija i hrana, u prvoj polovici godine bilježi se neznatan međugodišnji rast preostalih komponenti indeksa od 0,2%.

¹ Podaci Državnog zavoda za statistiku (DZS) o administrativnoj zaposlenosti ukazuju na međugodišnji pad zaposlenosti od 1,2% u prvoj polovici 2016., no smatramo da je to posljedica promjene izvora prikupljanja podataka, budući da je prema starim izvorima podataka, već u 2015. godini zabilježen rast administrativne zaposlenosti od 1,1%.

Grafikon 2. Indeks potrošačkih cijena, međugodišnja promjena

Izvor: Državni zavod za statistiku

Prosječni tečaj kune prema euru iznosio je 7,56 kuna za euro u prvoj polovici 2016. godine te je aprecirao 0,9% u usporedbi s istim razdobljem 2015. U prvih pet mjeseci ove godine prevladavali su aprecijacijski pritisci na tečaj kune prema euru pa je središnja banka krajem svibnja putem devizne intervencije otkupila od poslovnih banaka 83,5 milijuna eura. Nakon toga je zaustavljeno jačanje kune te je tijekom lipnja došlo i do njenog neznatnog slabljenja.

Unatoč visokoj likvidnosti financijskog sustava i niskim kamatnim stopama, kreditna aktivnost banaka i u 2016. ostala je potisnuta. Ukupni krediti izraženi u kunama zabilježili su lipnju 2016. smanjenje od 4,8% na međugodišnjoj razini.² Najveći doprinos smanjenju ukupnih kredita došao je od kredita kućanstvima koji imaju i najveći udio u bankovnim kreditima te su u lipnju smanjeni 7,4% u odnosu na isti mjesec 2015. Smanjenju kredita kućanstvima najviše su doprinijeli stambeni krediti, prvenstveno pod utjecajem smanjenja kredita vezanih uz švicarski franak. Negativan doprinos kreditnoj aktivnosti došao je i od kredita nefinancijskim društvima koji su u lipnju na međugodišnjoj razini zabilježili smanjenje od 4,7%. Krediti općoj državi imali su neutralan utjecaj na iznos ukupnih kredita u lipnju 2016. te su zabilježili neznatan porast na međugodišnjoj razini od 0,1%.

U prvom tromjesečju 2016. godine zabilježen je negativan saldo tekućeg računa bilance plaćanja u iznosu od 1,6 milijardi eura. U usporedbi s istim razdobljem prošle godine, negativan saldo je povećan za 324 milijuna eura odnosno 25,6%. Tome je najviše pridonijelo povećanje negativnog salda na računu primarnog dohotka, prvenstveno dohotka od izravnih ulaganja, te smanjenje pozitivnog salda na računu sekundarnog dohotka. Ujedno je došlo i do rasta deficita na računu roba te smanjenja pozitivnog salda računa usluga. Promatrajući kumulativno, u posljednja četiri tromjesečja ostvaren je pozitivan saldo tekućeg računa platne bilance u iznosu od 1,9 milijardi eura, odnosno 4,4% BDP-a.

Prema posljednjim raspoloživim podacima, ukupni bruto inozemni dug je iznosio 44,4 milijarde eura krajem travnja 2016. godine. U usporedbi s travnjem 2015., bruto inozemni dug je smanjen za 5,3 milijardi eura, odnosno 10,6%, što predstavlja peti uzastopni mjesec smanjenja bruto inozemnog duga na međugodišnjoj razini. Smanjenju bruto inozemnog duga

² Ukoliko promatramo plasmane na temelju transakcija, odnosno isključujući učinke tečajnih i cjenovnih prilagodbi te otpisa, posljednji podaci za svibanj 2016. ukazuju na međugodišnje smanjenje ukupnih plasmana od 0,3%, od čega je smanjenje plasmana stanovništvu iznosilo 0,7%, dok su plasmani poduzećima zabilježili neznatan međugodišnji rast od 0,1%.

na kraju travnja 2016. u odnosu na isti mjesec prošle godine pridonijeli su svi domaći sektori, izuzev središnje banke. Najveći doprinos njegovom smanjenju došao je od smanjenja duga drugih monetarnih financijskih institucija u iznosu od 2,7 milijardi eura. Značajan doprinos smanjenju bruto inozemnog duga došao je i od duga opće države koji je smanjen za 1,4 milijarde eura te od duga na temelju izravnih ulaganja koji je smanjen za 1,1 milijardu eura. Bruto inozemni dug ostalih domaćih sektora smanjen je za 252 milijuna eura. S druge strane, dug središnje banke porastao je u travnju za 178 milijuna eura na međugodišnjoj razini.